

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskusten tieliikenteenohjauksen ja -hallinnan telematiikkatehtävien ja henkilöstön siirrosta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskusten tieliikenteenohjauksen ja -hallinnan telematiikkatehtävien ja henkilöstön siirrosta. Esityksen mukaan Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen tieliikenteenohjauksen ja -hallinnan telematiikkatehtävät ja niitä suorittava henkilöstö siirtyisivät tieliikenteenohjaus ja -hallintapalvelun tarjoajan, Intelligent Traffic Management Finland Oy:n palvelukseen. Intelligent Traffic Management Finland Oy on osa valtion kokonaan omistamaa erityistehtäväkonsernia Traffic Management Finland konsernia, joka toimii liikenne- ja viestintäministeriön omistajaohjauksessa.

Esitys liittyy valtion vuoden 2020 ensimmäisen lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 2020.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi	4
3 Tavoitteet	5
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	6
4.1 Keskeiset ehdotukset	6
4.2 Pääasialliset vaikutukset	6
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	7
6 Lausuntopalaute	8
7 Säännöskohtaiset perustelut	8
8 Lakia alemman asteinen sääntely.....	9
9 Voimaantulo.....	10
10 Suhde muihin esityksiin.....	10
11 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	10
LAKIEHDOTUS	16
Elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskusten tieliikenteenohjauksen ja -hallinnan telematiikkatehtävien ja henkilöstön siirrosta	16
LIITE	18
ASETUSLUONNOS	18
Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista	18

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

Liikenneviraston liikenteenohjaus- ja hallintapalvelut muutettiin osakeyhtiömuotoon 1.1.2019 alkaen lailla Liikenneviraston liikenteenohjaus- ja hallintapalveluiden muuttamisesta osakeyhtiöksi (574/2018, *yhtiöittämislaki*) ja siihen liittyvillä laeilla (HE 34/2019 vp.). Yhtiöittävistä kokonaisuudesta on sittemmin muodostunut osa Traffic Management Finland -konsernia, jossa hoidetaan kaikkien liikennemuotojen liikenteenohjaus- ja hallintapalveluita liikennemuotokohtaisiin tytäryhtiöihin organisoituna. Konsernin palveluksessa on noin 1100 työntekijää.

Yhtiöittämisen yhteydessä Liikennevirastosta siirtyi noin 180 työntekijää yhtiön palvelukseen 1.1.2019 alkaen. Tämä henkilöstösiirto toteutettiin liikenne- ja viestintäministeriön hallinnon-alan virastouudistuksen yhteydessä (laki 937/2018; HE 61/2018 vp). Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten liikennevastuualueilla (ns. ELY-L) hoidettavat tieliikenteenohjauksen ja -hallinnan telematiikkatehtävät (7 HTV, Kaakkois-Suomen ELY, KAS-ELY) sekä niitä hoitava henkilöstö oli tarkoitus siirtää yhtiöön vuoden 2021 alusta alkaen maakuntaudistuksen yhteydessä. Kyseisiin tehtäviin liittyvä omaisuus, liiketoimintakokonaisuus sekä vastuut ja velvoitteet (sopimukset) olivat Liikennevirastossa (nykyisin *Väylävirasto*) ennen yhtiöittämislain voimaantuloa ja ne ovat siirtyneet 1.1.2019 lukien yhtiöittämislain perusteella yhtiölle.

KAS-ELY:ssä hoidettavien ja perustettuun yhtiöön siirtyviksi tarkoitettujen tehtävien ja niitä hoitavan henkilöstön siirtämistä koskevat säädösehdotukset oli sisällytetty keväällä 2018 annettuun hallituksen esitykseen laiksi maantielain muuttamisesta, ym. (HE 45/2018 vp.). Kesällä 2018 maakuntaudistusta koskeneen muuttuneen tilanteen johdosta edellä mainitun yhtiöön siirrettäviä tehtäviä ja henkilöstöä koskevat säädös- ja säännösehdotukset poistettiin kyseisestä hallituksen esityksestä ja ne sisällytettiin syksyllä 2018 annettuun hallituksen esitykseen maakuntaudistuksen täytäntöönpanoa liikennealalla koskevaksi lainsäädännöksi (HE 289/2018 vp.) ja sen voimaantulakiin. Molempia hallituksen esityksiä käsiteltiin eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnassa, mutta valiokunta ei antanut mietintöä rauenneesta hallituksen esityksestä (HE 289/2018 vp).

Maakuntaudistuksen jäätyä toteutumatta ja edellä mainitun säädösesityksen rauettua näitä tehtäviä koskevat tehtävät jäivät edelleen ELY-keskuksen vastuulle ja henkilöstö ELY-keskuksen palvelukseen.

Hallituksen esitys on valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriössä yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa.

Esitysluonnos on ollut lausuntokierroksella X.XX.2019-Y.YY.2020. Esitysluonnoksesta on pyydetty lausunnot (...)

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa....

2 Nykytila ja sen arviointi

Liikenteenohjauksen ja -hallinnan tavoitteena on parantaa liikenteen turvallisuutta ja sujuvuutta, vähentää liikenteen päästöjä sekä hyödyntää tieverkkoa tehokkaammin. Liikenteenohjaus ja -hallinta on riippuvainen luotettavasta ajantasaisesta tilannekuvasta liikennejärjestelmästä, joka mahdollistetaan tieto- ja viestintätekniikan avulla eli liikennetelematiikalla. Liikenteen tiedotuksella tarjotaan ajantasaista tietoa tienkäyttäjille sekä ennen matkaa että matkan aikana muun muassa kelistä, liikenteestä ja liikenteen häiriöistä. Liikennettä ohjataan kiinteillä liikennemerkeillä tai vaihtuvalla liikenteen ohjauksella liikennemerkein, opastein ja liikennevaloin.

Liikenneviraston liikenteenohjaus- ja hallintapalvelut muutettiin osakeyhtiömuotoon 1.1.2019. Yhtiötetystä kokonaisuudesta on sittemmin muodostunut osa Traffic Management Finland -konsernia, jossa hoidetaan kaikkien liikennemuotojen liikenteenohjaus- ja hallintapalveluita liikennemuotokohtaisesti tytäryhtiöihin organisoituna. Konsernissa tieliikenteenohjauksesta ja -hallinnasta Suomen maanteillä vastaa Intelligent Traffic Management Finland Oy (*ITM Finland*).

Liikenteenohjauksella ja liikenteenhallinnan palveluilla on selkeät rajapinnat sekä Väyläviraston ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (*ELY-keskukset*) väylänpitoon että ulkopuolisiin urakoitsijoihin, operaattoreihin, muihin viranomaisiin ja loppukäyttäjiin. Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tieliikenteenohjauksen ja -hallinnan telematiikkatehtävistä säädetään valtioneuvoston asetuksessa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista (*ELY-asetus*, 1373/2018). ELY-asetuksen 8 §:n mukaan KAS-ELY hoitaa liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetussa laissa (503/2005) tarkoitetut tienvarsiteknologiaan liittyvät valmistelu-, suunnittelu- ja valvontatehtävät sekä näihin liittyviä puite- ja huoltosopimuksia koskevat asiat.

Kyseisiin tehtäviin liittyvä omaisuus, liiketoimintakokonaisuus sekä vastuut ja velvoitteet olivat Liikennevirastossa ennen yhtiöittämislain (574/2018) voimaantuloa ja ne ovat siirtyneet 1.1.2019 lukien yhtiöittämislain perusteella yhtiölle.

Siirrettäväksi ehdotetut tieliikenteenohjauksen ja -hallinnan telematiikkatehtävät ja niitä suorittavat henkilöt liittyvät olennaisesti Liikennevirastosta osakeyhtiömuotoon jo siirrettyyn tieliikenteen ohjaus- ja hallintapalveluiden liiketoimintakokonaisuuteen. Kyseiset henkilöt työskentelevät ja saavat palkkansa tällä hetkellä ELY-keskuksessa ja heidän työtehtävänsä muodostuvat jo tällä hetkellä kokonaan ITM Finland Oy:lle kirjallisella sopimustoimeksiannolla suoritettavasta työstä, jota tehdään osana ITM Finland Oy:n liiketoimintakokonaisuutta ja joka sisältyy Väyläviraston kanssa tehtyyn kumppanuussopimukseen palveluista.

Käytännössä Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen liikennetelematiikkayksikkö vastaa ITM Finland Oy:n omistaman tieliikenteen telematiikkainfrastruktuurin ylläpidosta ja tienvarsilaitteisiin liittyvistä tietoliikennetehtävistä sekä ELY-keskusten vastuulla olevien investointihankkeisiin liittyvästä liikenteenhallinnan yleissuunnittelun ohjauksesta ja valtakunnallisesta yhdenmukaisuudesta, samoin kuin näiden hankkeiden telematiikan tuottamisesta. ITM Finland Oy on vastannut edellä mainitun työn ohjauksesta ja koordinoimisesta liikenteenohjaus- ja hallintapalveluiden siirryttyä sille vuoden 2019 alusta lähtien.

Kaakkois-Suomen ELY-keskuksessa työskentelevät henkilöt varmistavat tieverkon telematiikkajärjestelmien jatkuvan toiminnan valvoen ja ohjaten ulkoisten palveluntarjoajien toteutta-

maa huoltotoimintaa. He huolehtivat myös näitä tehtäviä koskevien sopimusten kilpailuttamisesta. Lisäksi he huolehtivat uusien havaintopisteiden ja laitteiden lisäämisestä tietojärjestelmiin. Henkilöt myös ohjaavat ja kehittävät tieliikennetelematiikka-hankkeiden ja -laitteiden teknisten ratkaisujen suunnittelua, toteutusta, käyttöönottoa ja ylläpitoa. Lisäksi he varmistavat tieliikenteen hallinnan operatiivisen tietoliikenneverkon jatkuvan (24 h /7 vrk) toiminnan sekä huolehtivat tietoliikenneverkon tietoturvasta ja tietoliikenne-ratkaisujen kustannustehokkuudesta.

Osana näitä tehtäviä, Kaakkois-Suomen ELY-keskus vastaa valtakunnallisesti automaattisten nopeusvalvontapisteiden hoidosta ja ylläpidosta sekä osallistuu siihen liittyvään viranomaisyhteistyöhön. ELY-keskuksen tehtäviin kuuluu myös ylläpitää, kehittää ja varmistaa valtakunnallisesti liikenteen olosuhdetietojen hallintajärjestelmien toimintaa sekä hankkia näitä täydentäviä sää-, keli- ja liikennetietoja teiden kunnossapitourakoitsijoiden ja liikenteen tiedotuksen sekä tienvarsitekniologiajärjestelmien tarpeisiin. Tehtäviin kuuluu myös varmistaa valtakunnallisesti keli- ja liikennekameroiden, tiesääasemien ja liikenteen automaattisten mittauspisteiden (LAM) jatkuva toiminta valvoen ja ohjaten ulkoisten palveluntarjoajien toimintaa.

Yhtenä osana tehtäviä on kuulunut myös liikenteen hallinnan ja tieliikenteen telematiikan hyödyntäminen tienpidossa (suunnittelu ja investoinnit) liikennetelematiikkayksikön toiminnan ja asiantuntijatyön kautta valtakunnallisesti. Näihin tehtäviin kuuluvat tienvarsitekniologiaan liittyvien korvausinvestointihankkeiden ohjelmoinnin valmistelu ja koordinointi valtakunnallisesti. Tehtäviin kuuluvat myös telematiikkainvestointien ja -järjestelmien teknisen ja toiminnallisen yhtenäisyyden varmistaminen valtakunnallisesti.

Tällä hetkellä Väylävirasto vastaa ELY-keskusten tulosoajamisesta liikenteen toimialalla. Väyläviraston ja Traffic Management Finland Group Oy:n välisessä kumppanuussopimuksessa on sovittu, että ITM Finland Oy:n vastuista edellä mainittujen töiden ohjaamisesta. ITM Finland Oy ja Kaakkois-Suomen ELY-keskus hoitavat säästönsäilyttäviä tehtäviään yhteistyössä, tehtävien kiinteästä rajapinnasta johtuen. Tehtävien hoidosta ja tehtävänjaoista on sovittu tarkemmin yhteistyössä ITM Finland Oy:n ja Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen kesken.

Nykyjärjestely on tavanomaisesta poikkeava ja monimutkainen. Se on osoittautunut myös työnjohdollisesti ongelmalliseksi, koska muodollisesti henkilöt työskentelevät ELY-keskuksessa, mutta telematiikkatehtävien osalta heidän työtehtävänsä muodostuvat jo tällä hetkellä kokonaan ITM Finland Oy:lle suoritettavasta työstä.

Töiden ohjaaminen toisesta organisaatiosta ei ole tarkoituksenmukaista eikä läpinäkyvää. Järjestely on johtanut ristiriitaisiin ja eriarvoistaviin tilanteisiin, kun ITM Finland Oy:lle kuuluvia töitä tehdään kahdessa eri organisaatiossa eri säännöillä esim. työaika-, matkustus- ja palkitsemiskäytäntöjen osalta. Nykyinen toimintamalli ei myöskään ole optimaalinen ITM Finland Oy:n toiminnan tehokkuusnäkökulmasta.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on viimeistellä tieliikenteenohjauksen ja –hallinnan telematiikkaosa-aluetta koskevat tehtävä- ja henkilöstösiirrot valtiolta tieliikenteenohjaus ja –hallintapalvelun tarjoajalle, ITM Finland Oy:lle.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Tällä lailla Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen hoitamat tieliikenteenohjauksen ja -hallinnan telematiikkatehtävät ja niistä vastaava henkilöstö siirrettäisiin tieliikenteenohjaus ja -hallintapalveluntarjoajalle, Intelligent Traffic Management Finland Oy:lle.

Samalla henkilöstön palkkaamiseen varatut määrärahat sekä siirtoon liittyvät muut määrärahat olisi tarkoitus siirtää työ- ja elinkeinoministeriön hallinnon-alalta liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalle Väyläviraston perusväylänpidon käytettäväksi kyseisten palveluiden ostoihin.

Muutos edellyttäisi myös ELY-keskuksia koskevan valtioneuvoston asetuksen muuttamista. Kyseisestä asetuksesta poistettaisiin tieliikenteenohjauksen ja -hallinnan telematiikkatehtäviä koskeva säännös.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset

Väylävirasto ostaa osana viraston ja Traffic Management Finland –konsernin välistä sopimusta tieliikenteenohjauksen ja -hallinnan telematiikkatehtäviin kuuluvaa palvelua. Siirtyväksi ehdotetun henkilöstön palkkaamiseen varatut määrärahat 504 000 euroa menevät tällä hetkellä työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan toimintamomentilta. Siirron jälkeen näiden henkilöiden palkkakustannukset ja muut kustannukset tulisivat yhtiön kannettaviksi. Väylävirasto maksaisi sopimuskorvauksen lähtökohtaisesti perusväylänpidon momentilta. Vuoden 2020 talousarviossa perusväylänpidon momentille on varattu Traffic Management Finland Oy:ltä hankittavaan palvelusopimukseen perustuvaan palvelumaksuun 139 600 000 euroa. ITM Finland Oy:n osuus tästä on 44 530 000 euroa.

Edellä mainitusta johtuen tieliikenteenohjauksen ja –hallinnan telematiikkatehtäviä hoitavan henkilöstön palkkaamiseen varatut määrärahat 504 000 euroa siirrettäisiin työ- ja elinkeinoministeriön hallinnon-alan momentilta 32.01.02 (elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot; siirtomääräraha 2 v) liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalle Väyläviraston perusväylänpidon momentille 31.10.20, jolloin ne olisivat käytettävissä tieliikenteenohjauksen ja –hallinnan palveluiden ostoihin.

Henkilöstö vaikutukset

Siirtyvä henkilöstö muodostuisi Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen tieliikenteenohjauksen ja -hallinnan telematiikkatehtävistä vastaavista henkilöistä. Siirtyvän henkilöstön määrä on 7 HTV:tä. ELY-keskuksen henkilöstön siirtäminen koskisi ainoastaan tieliikenteenohjauksen ja -hallinnan telematiikkatehtäviä. Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen telematiikkayksikössä hoidetaan myös viranomaistehtäviä. Nämä viranomaistehtävät jäisivät edelleen Kaakkois-Suomen ELY-keskukseen.

Siirtyvä henkilöstö olisi kokonaan virkasuhteista ja siirtyisi työsopimussuhteeseen ITM Finland Oy:öön. Määräaikainen henkilöstö siirtyisi määräaikansa osoittamaksi ajaksi yhtiön palvelukseen määräaikaiseen työsuhteeseen. Siirtyvä henkilöstö olisi kokonaan virkasuhteista.

Työntekijöihin ja palvelussuhteen ehtoihin sovellettaisiin, mitä laissa säädetään tai sen nojalla säädetään tai määrätään ja mitä yhtiötä sitovassa työehtosopimuksessa ja työsopimuksessa sovitaan. Henkilöstön kokonaismäärää ei ole tarkoitus vähentää siirron yhteydessä. Siirtyviä tehtäviä hoitavan henkilöstön olisi tarkoitus jäädä nykyisille työssäkäyntialueilleen.

Henkilöstö siirtyisi yhtiöittämisessä julkisten alojen eläkelain (81/2016) mukaisesta järjestelmästä yksityisen alan työeläkejärjestelmän piiriin. Periaatteena olisi, että Kaakkois-Suomen ELY-keskuksesta osakeyhtiöön siirtyvän henkilöstön eläketurva vastaisi sitä nykyistä ansaittua eläketurvaa, joka henkilöllä valtiolla on eläkeiän, valtion peruseläkkeen suuruuden ja lisäeläkekattuman suhteen. Tuleva eläkekattuma on henkilöstöllä sama sekä valtion että yksityisessä eläkejärjestelmässä. Henkilöstön edellä kuvatun mukaisen eläketurvan tason säilyttämiseksi osakeyhtiö ottaisi erillisen lisäeläkevakuutuksen. Lisäeläketurvan kertakustannukseksi arvioidaan noin 80 000 - 100 000 euroa. Kyseinen järjestely on tehty myös muissa vastaavissa muutostilanteissa, joissa valtion toimintoja on muutettu osakeyhtiömuotoon.

Muutoksessa noudatetaan hyvää henkilöstöpolitiikkaa. Henkilöstön tiedonsaannista ja vaikutusmahdollisuuksista huolehdittaisiin uudistusta valmisteltaessa. ELY-keskuksesta yhtiöön siirtyvien henkilöiden ja tehtävien siirroissa ja muutoksen valmistelussa noudatetaan työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annettua lakia (1233/2013). Muutosten edellyttämät järjestelyt valmistellaan yhteistoiminnassa muutoksen kohteena olevan henkilöstön edustajien kanssa.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Siirrettäväksi ehdotetut tieliikenteenohjauksen ja -hallinnan telematiikkatehtävät ja niitä hoitavat henkilöt liittyvät olennaisesti tieliikenteen ohjaus- ja hallintapalveluiden liiketoimintakokonaisuuteen. Kyseiset henkilöt työskentelevät ja saavat palkkansa tällä hetkellä ELY-keskuksessa. Liikenteen telematiikkatehtävien osalta heidän työtehtävänsä muodostuvat jo tällä hetkellä kokonaan ITM Finland Oy:lle kirjallisella sopimustoimeksiannolla suoritettavasta työstä, jota tehdään osana ITM Finland Oy:n liiketoimintakokonaisuutta ja joka sisältyy Väyläviraston kanssa tehtyyn kumppanuussopimukseen palveluista.

Nykyjärjestely on tavanomaisesta poikkeava ja monimutkainen. Se on osoittautunut myös työnjohdollisesti ongelmalliseksi, koska muodollisesti henkilöt työskentelevät ELY-keskuksessa, mutta telematiikkatehtävien osalta heidän työtehtävänsä muodostuvat jo tällä hetkellä kokonaan ITM Finland Oy:lle suoritettavasta työstä.

Vaihtoehtona esityksessä ehdotetulle olisi se, että työntekijöitä ei siirrettäisi yhtiön palvelukseen. Tämä ei kuitenkaan ratkaisi edellä mainittuja ongelmia ja tavanomaisesta poikkeava ja monimutkainen tilanne vain jatkuisi. Henkilöstöä ei voisi siirtää myöskään Väyläviraston palvelukseen, sillä liikenteenohjaus- ja hallintapalvelut muutettiin osakeyhtiömuotoon 1.1.2019

alkaen. Kyseisiin tehtäviin liittyvä omaisuus, liiketoimintakokonaisuus sekä vastuut ja velvoitteet ovat myös siirtyneet 1.1.2019 lukien yhtiöittämislain (574/2018) perusteella yhtiölle.

6 Lausuntopalaute

Hallituksen esitys on valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriössä yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa.

Esitysluonnoksesta on pyydetty lausunnot (...)

Lausunnot saatiin (...). Lausunnoissa tuli esille (...)

7 Säännöskohtaiset perustelut

1 § Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista siirtyvä tehtävät

Pykälän mukaan elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskusten tieliikenteenohjauksen ja -hallinnan telematiikkatehtävät siirrettäisiin toteutettavaksi tieliikenteenohjaus ja -hallintapalveluntarjoajalle. Tieliikenteenohjauksen ja -hallinnan telematiikalla tarkoitetaan tieto- ja viestintätekniikkaa, jolla tuotetaan ajantasaista tilannekuvaa liikennejärjestelmästä. Käytännössä tällä hetkellä tieliikenteenohjauksen ja -hallinnan telematiikkatehtäviä hoitaa Kaakkois-Suomen ELY-keskus. Väylävirastosta annetun lain (862/2009) 2 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan Väylävirasto vastaa liikenteenohjauksen järjestämisestä. Viraston velvollisuus koskee alusliikennepalvelulaissa (623/2005) tarkoitetun VTS-palvelun hankkimista, raideliikennelaissa (1302/2018) säädettyä liikenteenohjauksen järjestämistä sekä liikenteen palveluista annetussa laissa (320/2017) säädettyä tieliikenteen ohjaus- ja hallintapalvelun järjestämistä. Väylävirasto huolehtii liikenteenohjauksen ja -hallinnan järjestämisestä tekemällä sopimuksen Traffic Management Finland Oy:n kanssa, joka hankkii palvelun edelleen tytäryhtiöltään, liikenteenohjaus- ja hallintapalvelujen tarjoajalta. Tieliikenteenohjaus- ja hallintapalvelun tarjoajalla tarkoitetaan Intelligent Traffic Management Finland Oy:tä.

Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen tieliikenteenohjauksen ja -hallinnan telematiikkatehtävistä säädetään valtioneuvoston asetuksessa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista (ELY-asetus, 1373/2018). ELY-asetuksen 8 §:n mukaan Kaakkois-Suomen ELY-keskus hoitaa liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetussa laissa tarkoitetut tienvarsiteknologiaan liittyvät valmistelu-, suunnittelu- ja valvontatehtävät sekä näihin liittyviä puite- ja huoltosopimuksia koskevat asiat.

Kyseisiin tehtäviin liittyvä omaisuus, liiketoimintakokonaisuus sekä vastuut ja velvoitteet ovat jo siirtyneet 1.1.2019 lukien yhtiöittämislain (574/2018) perusteella yhtiölle. Väylävirasto vastaisi jatkossakin liikenteenohjauksen järjestämisestä.

2 § Henkilöstön asema

Pykälässä olisi säännökset henkilöstön aseman järjestämisestä yhtiöittämisen yhteydessä.

Henkilöstön asemasta säädetään virkasuhteessa olevan henkilöstön osalta valtion virkamieslain (750/1994) 2 luvussa.

Siirtyviä tehtäviä hoitava virkasuhteinen henkilöstö siirtyisi tämän lain voimaan tullessa työ-sopimussuhteeseen tieliikenteenohjaus ja -hallintapalvelun tarjoajan, ITM Finland Oy:n palvelukseen. Määräaikaisessa palvelussuhteessa oleva henkilöstö siirtyisi yhtiöön määräaikaisen palvelussuhteensa keston ajaksi. Henkilöiden työsuhteen katsotaan työsuhde-etuuksien määräytymisen kannalta jatkuneen yhdenjaksoisena.

Työntekijöihin ja palvelussuhteen ehtoihin yhtiössä sovellettaisiin mitä laissa säädetään tai sen nojalla säädetään tai määrätään ja mitä yhtiötä sitovassa työehtosopimuksessa ja työsopimuksessa sovitaan. Valtion virkamieslain 5 f §:n 3 momentin mukaan luovutuksensaaja on velvollinen noudattamaan luovutushetkellä voimassa olleen virkaehtosopimuksen määräyksiä kuten työehtosopimuslain (436/1946) 5 §:ssä säädetään.

Valtion virkamieslain 5 e ja 5 f §:ien nojalla työnantajan luovutushetkellä voimassa olevista virkasuhteista johtuvat oikeudet ja velvollisuudet siirtyisivät luovutuksensaajalle. Tämä ei kuitenkaan koske niitä oikeuksia ja velvollisuuksia, jotka johtuvat nimenomaan virkasuhteesta eivätkä ole ominaisia työsuhteelle silloin, kun virkamies siirtyy työ-sopimussuhteeseen luovutuksensaajan palvelukseen.

Siirtyvää tehtävää hoitava henkilö saa muutoin sovellettavaa irtisanomisaikaa noudattamatta tai sen kestoajasta riippumatta irtisanoa virka- tai työ-sopimussuhteensa päättymään siirron hetkellä.

3 § Toiminnan jatkuvuus hallintoasioissa

Pykälän mukaan vireillä olevissa hallintoasioissa osakeyhtiö tulisi hallinto- ja hallintolainkäytönmenettelyssä Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen sijaan ilman eri päätöstä. Pykälän mukaan hallinto- ja hallintolainkäytöllinen jatkuvuus olisi selvyuden vuoksi turvattu myös vireillä olevissa asioissa.

4 § Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan päivänä kuuta 20 .

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Laki edellyttää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun valtioneuvoston asetuksen (1373/2018) 8 §:n muuttamista. Kyseisen pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan Kaakkois-Suomen ELY-keskus hoitaa liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetussa laissa tarkoitettua tienvarsiteknologiaan liittyvät valmistelu-, suunnittelu- ja valvontatehtävät sekä näihin liittyviä puite- ja huoltosopimuksia koskevat asiat. Lakimuutos edellyttäisi kyseisen kohdan kumoamista pykälästä.

9 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä elokuuta 2020.

10 Suhde muihin esityksiin

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2020 ensimmäiseksi lisätalousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

11 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Liikenneviraston (nykyisin Väylävirasto) liikenteenohjaus- ja hallintapalveluiden yhtiöittämistä koskevan lakiehdotuksen (HE 34/2018) tarkoituksena oli, että Liikenneviraston liikenteenohjaus- ja hallintapalvelut sekä siihen läheisesti kuuluvat toiminnot muutettaisiin osakeyhtiöksi ja niihin kuuluva omaisuus, immateriaaliset oikeudet ja liiketoiminta perustettavalle osakeyhtiölle. Lakiehdotuksessa säädettiin erityisesti oikeudellisten ja taloudellisten sitoumuksien jatkuvuudesta, valtion toissijaisesta vastuusta sekä henkilöstön asemasta suhteessa uuteen osakeyhtiöön. Säädetyt oikeudet vastasivat silloisen Liikenneviraston liikenteenohjaus- ja hallintapalveluiden velvoitteita suhteessa näihin asianosaisiin.

Liikenneviraston liikenteenohjaus- ja hallintapalvelut muutettiin osakeyhtiömuotoon 1.1.2019 alkaen lailla Liikenneviraston liikenteenohjaus- ja hallintapalveluiden muuttamisesta osakeyhtiöksi (574/2018) ja siihen liittyvillä laeilla. Yhtiötettävästä kokonaisuudesta on sittemmin muodostunut Traffic Management Finland -konserni, jossa hoidetaan kaikkien liikennemuotojen liikenteenohjaus- ja hallintapalveluita liikennemuotokohtaisiin tytäryhtiöihin organisoinnina. Väylävirasto vastaa edelleen liikenteenohjauksen järjestämisestä hallinnoimillaan väylillä, mutta se tilaa kyseisen palvelun edellä mainitulta yhtiöltä.

Nyt käsiteltävänä olevassa esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskusten tieliikenteenohjauksen ja -hallinnan telematiikkatehtävien ja henkilöstön siirrosta. Esityksen mukaan Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen tieliikenteenohjauksen ja -hallinnan telematiikkatehtävät ja niitä suorittava henkilöstö siirtyisivät tieliikenteenohjauksen ja -hallintapalvelun tarjoajan, Intelligent Traffic Management Finland Oy:n palvelukseen. Esityksen tarkoituksena on viimeistellä tieliikenteenohjauksen ja -hallinnan telematiikkaosa-aluetta koskevat tehtävä- ja henkilöstösiirrot valtiolta tieliikenteenohjauksen ja -hallintapalvelun tarjoajalle, ITM Finland Oy:lle.

Esityksessä siirrettäväksi ehdotetut tieliikenteenohjauksen ja -hallinnan telematiikkatehtävät ja niitä suorittavat henkilöt liittyvät olennaisesti osakeyhtiömuotoon jo siirrettyyn tieliikenteen ohjaus- ja hallintapalveluiden liiketoimintakokonaisuuteen. Kyseisiin tehtäviin liittyvä omaisuus, liiketoimintakokonaisuus sekä vastuut ja velvoitteet olivat Liikennevirastossa ennen yhtiöittämislain (574/2018) voimaantuloa ja ne ovat siirtyneet 1.1.2019 lukien yhtiöittämislain perusteella ITM Finland Oy:lle.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut liikenteenohjauksen tehtyjä muutoksia aiemmin lausunnossaan PeVL 16/2018 vp. Perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan, että perustuslain 124 §:n

esitöiden mukaan lähtökohtana on, että julkisen hallintotehtävän antamisesta muulle kuin viranomaiselle säädetään lailla. Koska etenkin julkisten palvelutehtävien hoitaminen on kuitenkin voitava järjestää joustavasti eikä tällaisten tehtävien antamisesta ole sääntelyn tavoitteiden kannalta tarpeen edellyttää säädettäväksi yksityiskohtaisesti lailla, voidaan hallintotehtävän antamisesta muulle kuin viranomaiselle säätää tai päättää myös lain nojalla. Tehtävän antamiseen oikeuttavan toimivallan on tällöinkin perustuttava lakiin (HE 1/1998 vp, s. 179/I). Perustuslakivaliokunta on todennut, että julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle myös lain nojalla tehtävällä sopimuksella (PeVL 11/2004 vp, s. 2/I, PeVL 11/2002 vp, s. 5/I). Valiokunnalla ei siten ollut huomautettavaa käsillä olleessa sääntely-yhteydessä omaksuttuun perusratkaisuun tehtävien siirtämisestä.

Hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle.

Perustuslain esitöiden mukaan perustuslain 124 §:n tarkoituksena ”on rajoittaa julkisten hallintotehtävien osoittamista varsinaisen viranomaiskoneiston ulkopuolelle” (HE 1/1998 vp, s. 178). Perustuslain 124 § salli kuitenkin tietyin edellytyksin rajoitetusti siirtää julkista valtaa ja julkisia tehtäviä muille kuin viranomaisille, kuten valtion liikelaitoksille ja yksityisoikeudellisille yhteisöille (ks. tarkemmin HE 1/1998 vp, s. 178-179).

Perustuslakivaliokunta on lukenut varsinaiseen viranomaiskoneistoon perustuslain 124 §:ssä tarkoitettussa merkityksessä paitsi valtion ja itsehallintoyhdyskuntien normaaliin organisaatioon kuuluvat viranomaiset sekä sellaiset itsenäiset laitokset kuin Suomen Pankki ja Kansaneläkelaitos, myös kunnallisen työmarkkinalaitoksen ja kunnallisen eläkelaitoksen tapaiset, lähtökohtaisesti kaikkien kuntien yhteiset erityistoimielimet. (ks. PeVL 22/2005 vp). Perustuslain 124 §:n esitöissä ei ole erikseen tarkasteltu valtionyhtiöitä, jotka sinänsä ovat käsitteellisesti kiinteästi kytköksissä valtioon. Perustuslakivaliokunta on kuitenkin johdonmukaisesti arvioinut valtiomisteisille osakeyhtiöille annettavia julkisia hallintotehtäviä perustuslain 124 §:n kannalta (ks. PeVL 16/2018 vp, PeVL 50/2017 vp, PeVL 8/2014 vp ja PeVL 2/2001 vp).

Koska asiassa on kyse nykyisin Kaakkois-Suomen ELY-keskuksessa suoritettavan tehtäväkokonaisuuden siirtämisestä suoritettavaksi valtion kokonaan omistamassa erityistehtävayhtiössä, on edellä mainittua kokonaisuutta arvioitava ensisijaisesti perustuslain 124 §:n nojalla.

Tässä lakiesityksessä ei siirtyisi merkittävää julkisen vallan käyttöä koskevia tehtäviä yhtiölle. Toiseksi, siltä osin kuin kysymys on julkisen hallintotehtävän antamisesta yhtiölle, se tehtäisiin lailla tai lain nojalla ja sellaisilla edellytyksillä, että hyvän hallinnon takeet, perusoikeudet ja eri tahojen oikeusturvan toteutuminen voidaan varmuudella varmistaa.

Tarkoituksenmukaisuus

Julkinen hallintotehtävä voidaan perustuslain 124 §:n mukaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi. Tarkoituksenmukaisuusarvioinnissa tulee hallinnon tehokkuuden ja muiden hallinnon sisäisiksi luonnehdittavien tarpeiden lisäksi kiinnittää erityistä huomiota yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen tarpeisiin (HE 1/1998 vp, s. 179/II, PeVL 8/2014 vp, s. 3/II, PeVL 16/2016 vp, s. 3). Myös hallintotehtävän luonne on otettava huomioon (HE 1/1998 vp, s. 179/II, ks. esim. PeVL 6/2013 vp, s. 2/II, PeVL 65/2010 vp, s. 2/II, PeVL 57/2010 vp, s. 5/I). Siten tarkoituksenmukaisuusvaatimus voi palveluiden tuottamiseen liittyvien tehtävien kohdalla täyttyä helpommin kuin esimerkiksi yksilön tai yhteisön keskeisiä oikeuksia koskevan päätöksenteon kohdalla (HE 1/1998 vp, s. 179/II, ks. myös PeVL 8/2014 vp, s. 4/I).

Perustuslakivaliokunta on painottanut vakiintuneessa lausuntokäytännössä, että tarkoituksenmukaisuusvaatimus on oikeudellinen edellytys, jonka täytyminen jää tapauskohtaisesti arvioitavaksi (PeVL 44/2016 vp, s. 5, PeVL 16/2016 vp, s. 3, PeVL 12/2014 vp, s. 2/II, PeVL 8/2014 vp, s. 3/II, PeVL 5/2014 vp, s. 3/I, PeVL 23/2013 vp, s. 3/I, PeVL 65/2010 vp, s. 2/II, PeVL 57/2010 vp, s. 5/I, PeVL 48/2010 vp, s. 4/I ja niissä viitatu lausunnot. Ks. myös HE 1/1998 vp, s. 179/II). Tarkoituksenmukaisuusvaatimuksen täyttymistä tulee arvioida tapauskohtaisesti kunkin viranomaisorganisaation ulkopuolelle annettavaksi ehdotetun julkisen hallintotehtävän kohdalla erikseen (ks. esim. PeVL 44/2016 vp, s. 5).

Perustuslakivaliokunta on arvioidessaan tarkoituksenmukaisuuskriteerin täyttymistä kiinnittänyt huomiota muun muassa tehtävissä tarvittavaan erityisosaamiseen tai resursseihin (PeVL 29/2013 vp, s. 2, PeVL 37/2010 vp, s. 5/I), palvelutarpeen lisääntymiseen (PeVL 6/2013 vp, s. 2/II, PeVL 16/2016 vp, s. 3), palveluiden alueelliseen saatavuuteen (PeVL 11/2004 vp, s. 2/I) ja joustavuuteen (PeVL 6/2013 vp, s. 2/II) sekä toiminnan tehokkuuteen (PeVL 3/2009 vp, s. 4/II). Perustuslakivaliokunta on todennut, että tarkoituksenmukaisuusvaatimuksessa ei ole kysymys vain taloudellisesta tarkoituksenmukaisuudesta, vaikka järjestelyn taloudellisiin vaikutuksiin onkin asianmukaisesti kiinnitettävä riittävästi huomiota (PeVL 11/2006 vp, s. 2—3, PeVL 26/2017 s. 49). Merkitystä on voitu myös antaa viranomaisen henkilöstöresurssien riittävyydellä (PeVL 23/2013 vp, s. 3/II, PeVL 6/2013 vp, s. 2/II).

Liikenneviraston liikenteenohjaus- ja hallintapalvelut muutettiin osakeyhtiömuotoon 1.1.2019. Yhtiötetystä kokonaisuudesta on sittemmin muodostunut osa Traffic Management Finland -konserni, jossa hoidetaan kaikkien liikennemuotojen liikenteenohjaus- ja hallintapalveluita liikennemuotokohtaisesti tytäryhtiöihin organisoituina. Konsernissa tieliikenteenohjauksesta ja -hallinnasta Suomen maanteillä vastaa Intelligent Traffic Management Finland Oy (ITM Finland). Liikenteenohjauksella ja liikenteenhallinnan palveluilla on selkeät rajapinnat sekä Väyläviraston ja ELY-keskusten väylänpitoon että ulkopuolisiin urakoitsijoihin, operaattoreihin, muihin viranomaisiin ja loppukäyttäjiin.

Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen tieliikenteenohjauksen ja -hallinnan telematiikkatehtävistä säädetään valtioneuvoston asetuksessa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista (ELY-asetus, 1373/2018). ELY-asetuksen 8 §:n mukaan KAS-ELY hoitaa liikennejärjestelmästä ja maan-

teistä annetussa laissa tarkoitettujen tienvarsi-tekniikkaan liittyvät valmistelu-, suunnittelu- ja valvontatehtävät sekä näihin liittyviä puite- ja huoltosopimuksia koskevat asiat. Kyseisiin tehtäviin liittyvä omaisuus, liiketoimintakokonaisuus sekä vastuut ja velvoitteet olivat Liikennevirastossa ennen yhtiöittämislain (574/2018) voimaantuloa ja ne ovat siirtyneet 1.1.2019 lukien yhtiöittämislain perusteella yhtiölle.

Tällä hetkellä Väylävirasto vastaa ELY-keskusten tulohjaamisesta. Väyläviraston ja Traffic Management Finland Group Oy:n välisessä kumppanuussopimuksessa on sovittu, että ITM Finland Oy vastaa edellä mainittujen töiden ohjaamisesta. ITM Finland Oy ja Kaakkois-Suomen ELY-keskus hoitavat säästönsä mukaisia tehtäviään yhteistyössä, tehtävien kiinteästä rajapinnasta johtuen. Tehtävien hoidosta ja tehtävänjaosta on sovittu tarkemmin yhteistyössä ITM Finland Oy:n ja Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen kesken.

Nykyjärjestely on tavanomaisesta poikkeava ja monimutkainen. Se on osoittautunut myös työnjohdollisesti ongelmalliseksi, koska muodollisesti henkilöt työskentelevät ELY-keskuksessa, mutta telematiikkatehtävien osalta heidän työtehtävänsä muodostuvat jo tällä hetkellä kokonaan ITM Finland Oy:lle suoritettavasta työstä. Töiden ohjaaminen toisesta organisaatiosta ei ole tarkoituksenmukaista eikä läpinäkyvää. Järjestely on johtanut ristiriitaisiin ja eriarvoistaviin tilanteisiin, kun ITM Finland Oy:lle kuuluvia töitä tehdään kahdessa eri organisaatiossa eri säännöillä esim. työaika-, matkustus- ja palkitsemiskäytäntöjen osalta. Nykyinen toimintamalli ei myöskään ole optimaalinen ITM Finland Oy:n toiminnan tehokkuusnäkökulmasta.

Nyt käsiteltävänä oleva esitys mahdollistaisi tehtävien paremman organisoimisen ja edellä mainittujen ongelmatilanteiden välttämisen. Esityksellä luotaisiin myös edellytykset tieliikenteen ohjauksen ja -hallinnan kokonaisvaltaiseen tehostamiseen ja kehittämiseen.

Siirtyvistä tehtävistä

Nyt siirrettäväksi ehdotetuissa tehtävissä on kyse suurilta osin tieliikenteen telematiikkainfrastruktuurin ylläpidosta ja tienvarsilaitteisiin liittyvistä tietoliikennetehtävistä. Tieliikenteen ohjaus- ja hallintapalveluissa on taas kyse yleisesti katsottuna liikenteen sujuvuuden varmistamisesta, jota kyseiset telematiikka tehtävät tukevat. Perustuslakivaliokunta on aiemmin arvioinut liikenteenohjaukseen ja -hallintaan liittyvien tehtävien siirtämistä lausunnoissaan PeVL 16/2018 ja PeVL 47/2005.

Nyt siirrettäväksi ehdotetut tehtävät koostuisivat Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen liikenne-telematiikka yksikön tehtävistä. Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen liikennetelematiikkayksikkö vastaa tieliikenteen telematiikkainfrastruktuurin ylläpidosta ja tienvarsilaitteisiin liittyvistä tietoliikennetehtävistä sekä ELY-keskusten vastuulla olevien investointihankkeisiin liittyvästä liikenteenohjauksen yleissuunnittelun ohjauksesta ja valtakunnallisesta yhdenmukaisuudesta, että näiden hankkeiden telematiikan tuottamisesta. Kaakkois-Suomen ELY-keskuksessa työskentelevät henkilöt varmistavat tieverkon telematiikkajärjestelmien jatkuvan toiminnan valvoen ja ohjaten ulkoisten palveluntarjoajien toteuttamaa huoltotoimintaa. He huolehtivat myös näitä tehtäviä koskevien sopimusten kilpailuttamisesta. Lisäksi he huolehtivat uusien havaintopisteiden ja laitteiden lisäämisestä tietojärjestelmiin. Yksikössä työskentelevät henkilöt

myös ohjaavat ja kehittävät tieliikennetelematiikka-hankkeiden ja -laitteiden teknisten ratkaisujen suunnittelua, toteutusta, käyttöönottoa ja ylläpitoa. Lisäksi he varmistavat tieliikenteen hallinnan operatiivisen tietoliikenneverkon jatkuvan (24 h /7 vrk) toiminnan sekä huolehtivat tietoliikenneverkon tietoturvasta ja tietoliikenne-ratkaisujen kustannustehokkuudesta.

Siirtyväksi ehdotettuihin tehtäviin kuuluu myös vastuu automaattisten nopeusvalvontapisteiden hoidosta ja ylläpidosta sekä osallistuminen siihen liittyvään viranomaisyhteistyöhön. Tehtäviin kuuluu myös ylläpitää, kehittää ja varmistaa valtakunnallisesti liikenteen olosuhdetietojen hallintajärjestelmien toimintaa sekä hankkia näitä täydentäviä sää-, keli- ja liikennetietoja teiden kunnossapitourakoitsijoiden ja liikenteen tiedotuksen sekä tienvarsitekniologiajärjestelmien tarpeisiin. Tehtäviin kuuluu myös varmistaa valtakunnallisesti keli- ja liikennekameroiden, tiesää- asemien ja liikenteen automaattisten mittauspisteiden (LAM) jatkuva toiminta valvoen ja ohjaten ulkoisten palveluntarjoajien toimintaa.

Yhtenä osana tehtäviä on kuulunut myös liikenteenhallinnan ja tieliikenteen telematiikan hyödyntäminen tienpidossa (suunnittelu ja investoinnit) liikennetelematiikkayksikön toiminnan ja asiantuntijatyön kautta valtakunnallisesti. Näihin tehtäviin kuuluu tienvarsitekniologiaan liittyvien korvausinvestointihankkeiden ohjelmoinnin valmistelu ja koordinointi valtakunnallisesti. Tehtäviin kuuluu myös telematiikkainvestointien ja -järjestelmien teknisen ja toiminnallisen yhtenäisyyden varmistaminen valtakunnallisesti.

Perustuslain esitöiden mukaan julkisella hallintotehtävällä viitataan laajaan hallinnollisten tehtävien kokonaisuuteen, johon kuuluu esimerkiksi lakien toimeenpanoon sekä yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen oikeuksia, velvollisuuksia ja etuja koskevaan päätöksentekoon liittyviä tehtäviä (HE 1/1998 vp, sivu 179). Julkiset hallintotehtävät voivat sisältää lakisääteisen julkisen palvelun toteuttamista. Tehtävä voi olla luonteeltaan julkinen hallintotehtävä, vaikka se ei sisällä julkisen vallan käyttämistä, kuten tosiasiallisessa hallintotoiminnassa. Sen sijaan viranomaiselle delegoidun lainsäädäntövallan tai tuomiovallan käyttöä ei voida pitää julkisena hallintotehtävänä. Julkisen vallan käytöllä tarkoitetaan esimerkiksi lain nojalla tapahtuvaa päätöksentekoa toisen edusta, oikeudesta tai velvollisuudesta, velvoittavan määräyksen antamista ja voimakeinojen käyttämistä.

Merkittävän julkisen vallan käyttäminen sisältää lähtökohtaisesti puuttumista yksilön perusoikeuksiin. Merkittävänä julkisen vallan käyttämisenä pidetään esimerkiksi itsenäiseen harkintaan perustuvaa oikeutta käyttää voimakeinoja tai puuttua muuten merkittävällä tavalla yksilön perusoikeuksiin (HE 1/1998 vp, s. 179/II, ks. esim. PeVL 62/2010 vp, s. 6/I ja PeVL 28/2001 vp, s. 5/II). Perustuslakivaliokunta on katsonut, että esimerkiksi kotirauhan piiriin kohdistuvat tarkastusvaltuudet merkitsevät oikeutta puuttua merkittävällä tavalla perustuslaissa jokaiselle turvattuun kotirauhan suojaan eikä tällaista valtuutta voida näin ollen antaa yksityiselle tavallisella lailla (ks. esim. PeVL 44/2016 vp, s. 5 ja siinä viitatus lausunnot PeVL 40/2002 vp, s. 3/II ja PeVL 46/2001 vp, s. 4—5). Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältävät niin ikään kaikki sellaiset ratkaisut, joilla olennaisesti puututaan perustuslain 7 §:ssä tarkoitettuun henkilökohtaiseen vapauteen tai koskemattomuuteen (PeVL 5/2014 vp, s. 2/II). Samoin hallinnollisen seuraamuksen määräämiseen sisältyy valiokunnan mukaan merkittävää julkisen vallan käyttöä (PeVL 15/2012 vp, s. 3, PeVL 57/2010 vp, s. 5, PeVL 32/2005 vp, s. 2/II, PeVL 55/2005 vp, s. 2/I).

Nyt kyseessä olevissa tehtävissä ei nykyisellään tehdä merkittävää julkista valtaa sisältäviä päätöksiä. Näin ollen yhtiölle ei siirtyisi merkittävää julkisen vallan käyttöä. Kyseisissä tehtävissä ei myöskään käytetä julkista valtaa. Siirtyväksi ehdotetuissa tehtävissä on kyse tosiasiallisesta, operatiivisesta, teknisestä hallintotoiminnasta, jota laajasti tulkittuna voidaan pitää julkisena hallintotehtävänä. Sikäli, kun yhtiölle siirretään julkisia hallintotehtäviä, niistä säädettäisiin tämän esityksen liitteenä olevassa laissa.

Perusoikeuksien, oikeusturvan ja muiden hyvän hallinnon vaatimuksien turvaaminen

Perustuslakivaliokunnan käytännössä on katsottu, että oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten toteutumisen varmistaminen perustuslain 124 §:n tarkoittamassa merkityksessä edellyttää, että asian käsittelyssä noudatetaan hallinnon yleislakeja ja että asioita käsittelevät toimivat virkavastuulla (PeVL 50/2017 vp, s. 3; PeVL 33/2004 vp, s. 7; PeVL 46/2002 vp, s. 10).

Liikenteen palveluista annettuun lakiin on jo nykyisellään otettu säännös rikosoikeudellisesta virkavastuusta. Lisäksi liikenteen palveluista annetussa laissa on informatiivinen viittaus vahingonkorvauslakiin. Sitä vastoin lakiin ei ole otettu viittausta hallinnon yleislakeihin. Lakiin ei ole perustuslain 124 §:n takia välttämätöntä yleensä sisällyttää viittausta hallinnon yleislakeihin, sillä hallinnon yleislakeja sovelletaan niiden sisältämien soveltamisalaa, viranomaisten määrittelmää tai yksityisen kielellistä palveluvollisuutta koskevien säännösten nojalla myös yksityisiin niiden hoitaessa julkisia hallintotehtäviä (PeVL 50/2017 vp, s. 3; PeVL 42/2005 vp, s. 3).

Perusoikeuksien, oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten turvaamisen kannalta merkityksellistä on myös yksityiselle annetun julkisen hallintotehtävän hoitamisen valvonta (PeVL 40/2002 vp, s. 4; PeVL 62/2014 vp, s. 3) sekä kelpoisuusehdot (PeVL 40/2002 vp, s. 4). Perusoikeuksien, oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten turvaamisesta voidaan tosiasiallisessa toiminnassa huolehtia sääntelyn yleisen tarkkuuden ja muun asianmukaisuuden sekä asianomaisten henkilöiden sopivuuden ja pätevyyden avulla (PeVL 26/2017 vp, s. 50; PeVL 24/2001 vp, s. 4). Liikenteen palveluista annetussa laissa on jo tällä hetkellä säädetty liikenteenohjaajien kelpoisuudesta. Perusoikeuksien, oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten turvaamisen kannalta merkityksellistä olisi myös liikenteen palveluista annetun lain 138 §:n mukaisilla tie- ja liikenteenohjaus- ja hallintapalveluiden tarjoajaan kohdistuvilla vaatimuksilla. Vaatimukset kohdistuvat erityisesti tarjoajan luotettavuuteen, toimintaedellytyksiin sekä henkilöstön osamiseen. Liikenteen palveluista annetun lain 178 §:n mukaan Liikenne- ja viestintävirasto valvoo liikenteenpalveluista annetun lain sekä sen nojalla annettujen säännösten, määräysten ja päätösten noudattamista, jollei laissa muuta säädetä.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskusten tieliikenteenohjauksen ja -hallinnan telematiikkatehtävien ja henkilöstön siirrosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista siirtyvä tehtävät

Elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskusten tieliikenteenohjauksen ja -hallinnan telematiikka-tehtävät siirretään tieliikenteenohjaus ja -hallintapalvelun tarjoajalle.

2 §

Henkilöstön asema

Henkilöstön asemasta säädetään valtion virkamieslain (750/1994) 5 e ja 5 f §:issä.

3 §

Toiminnan jatkuvuus hallintoasioissa

Vireillä olevissa tieliikenteenohjauksen ja -hallinnan telematiikkatehtäviä koskevissa hallinto-asioissa osakeyhtiö tulee hallinto- ja hallintolainkäyttöasioissa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sijaan ilman eri päätöstä.

4 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä päivänä kuuta 20

Pääministeri

Sanna Marin

Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka

Valtioneuvoston asetus

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti säädetään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain (897/2009) nojalla:

8 §

Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimialue eräissä tehtävissä

Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus hoitaa 1 §:ssä tarkoitetun toimialueen lisäksi kaikkien elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimialueella seuraavat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle kuuluvat tehtävät:

~~1) liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetussa laissa tarkoitetut tienvarsiteknologiaan liittyvät valmistelu-, suunnittelu- ja valvontatehtävät sekä näihin liittyviä puite- ja huoltosopimuksia koskevat asiat;~~

2) ympäristönsuojelulain täytäntöönpanoon liittyvät metsäteollisuuden ja siihen liittyvän kemian teollisuuden ympäristökysymysten asiantuntijatehtävät.

Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus hoitaa 1 §:ssä tarkoitetun toimialueen lisäksi Uudenmaan ja Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimialueilla maanteiden kunnossapidon ja rakentamisen kilpailuttamista, sopimuskauden aikaa ja takuuaikaa koskevat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle kuuluvat tehtävät lukuun ottamatta 5 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettuja tehtäviä, liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain 37, 42, 47 ja 52 §:ssä tarkoitettujen lupien ja päätösten noudattamisen valvontatehtävät ja lain 101 §:ssä tarkoitetut tienpitoviranomaisen toimenpiteet sekä seuraavat maantien kuntoon, kunnossapitoon ja rakentamiseen liittyvät tienpitoviranomaisen tehtävät:

1) liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain 35 §:ssä tarkoitettu liikenteen tilapäinen kieltäminen tai rajoittaminen ja mainitun lain 36 §:ssä tarkoitettu tilapäisen kulkutien järjestäminen;

2) tieliikenneasetuksen 49 §:n 1 momentissa tarkoitettu tien sulkeminen, liikenteen ohjaus tiellä tai sen läheisyydessä sekä 51 §:n 1 momentissa tarkoitettujen lausuntojen antaminen poliisille ennen tien sulkemista.

Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus hoitaa 1 §:ssä tarkoitetun toimialueen lisäksi valtiolle vesilain (587/2011) mukaisen säännöstelyluvan haltijana kuuluvat tehtävät Päijänteen ja sen alapuolisen Kymijoen vesistöalueen osalta.

Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus hoitaa Suomen Tasavallan ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton välisen rajavesistöjä koskevan sopimuksen (SopS 25/1965) täytäntöönpanotehtäviä.